

SPRAAKWATER

NUT EN NOODZAAK REKENKAMER BIJ WATERSCHAPPEN

Jan Langelaar*

■ Volgend jaar op 20 maart zijn er weer verkiezingen voor de waterschapsbesturen. Politieke partijen en de geborgde zetels maken zich op om de burgers voor hen te winnen. Verkiezingsprogramma's worden geschreven en kandidatenlijsten samengesteld. Een goed moment om aandacht¹ te vragen voor de invulling van de toezicht- en verantwoordingsstructuur van waterschappen.

■ Net als provincies en gemeenten zijn waterschappen een volwaardig bestuursorgaan. Met een eigen democratisch gekozen Algemeen Bestuur. Hier hoort een adequate vorm van public governance bij. Toezicht houden op en verantwoording afleggen over de besteding van waterschapsbelastingen.

Hogere overheidsorganen als rijk en provincie houden in grote lijnen toezicht op waterschappen (verticaal toezicht) maar sinds 2012 ligt deze taak bij het Algemeen Bestuur. De moderne governance structuur is tegenwoordig horizontaal georganiseerd. Ook waterschappen moeten hun eigen governance organiseren.

Voor provincies en gemeenten is deze governance structuur in de wet vastgelegd. Ook in de Waterschapswet is dit het geval op één uitzondering na: het hebben van een rekenkamerfunctie is voor waterschappen geen wettelijke verplichting.

Volgens sommigen is daar ook geen behoefte aan omdat waterschappen, in tegenstelling tot provincies en gemeenten, functionele overheidsorganen zijn die een monistische bestuursstructuur kennen. Deze argumenten hebben heeft echter niets te maken met de moderne vorm van public governance. Ook maatschappelijke organisaties zoals ziekenhuizen, zorginstellingen, woningcorporaties e.d. kennen inmiddels een transparante governance structuur.

Waterschappen houden zich al lang niet meer alleen bezig met hun oorspronkelijk takenpakket. De klimaat- en energie-opgaven leiden er toe dat de functionele bestuurstaak steeds verder opgerekt wordt en dat waterschappen als regionale waterautoriteit steeds meer met provincies en gemeenten vergelijkbare taken gaan uitvoeren.

Voor waterschappen geldt bovendien nog een extra argument. Waterschappen worden, in tegenstelling tot provincies en gemeenten, vrijwel uitsluitend gefinancierd via belastingheffing (watersysteem- en zuiveringsheffing). Sinds 2000 is dit met 100 % toegenomen en bedraagt nu € 3 miljard. Of dit bedrag ook doeltreffend (maatschappelijke effecten) en doelmatig (efficiënt) wordt besteed, wordt aan het oordeel van het Algemeen Bestuur overgelaten.

Veel waterschapsbestuurders (lees: leden van het Algemeen Bestuur) realiseren zich dat onvoldoende. Zij denken te vaak dat dit de taak is van een accountant. De accountant kijkt of het geld is uitgegeven aan het doel waarvoor het door het Algemeen Bestuur beschikbaar is gesteld. Doeltreffendheid en doelmatigheid horen daar niet bij.

Op dit moment hebben 12 van de 21 waterschappen een rekenkamerfunctie. Hiermee wordt het Algemeen Bestuur ondersteund bij zijn controlerende taak. Het accent ligt daarbij niet op wat er verkeerd gaat of dat de maat wordt

---

* **Jan Langelaar** is lid van de Waterkring, het samenwerkingsverband van rekenkamercommissies bij waterschappen

genomen. Het accent ligt veel meer op het leveren van toegevoegde waarde aan het werk van waterschappen. Deze 12 waterschappen willen hun werk graag door een buitenstaander laten beoordelen en kiezen voor een gezonde check en balances. Zeker nu hun werk door de klimaatverandering zo in de schijnwerpers staat.

Of de 9 andere waterschappen hier geen behoefte aan hebben, valt te betwijfelen. Een deel zal zich hiervan niet bewust zijn. Een ander deel heeft er geen behoefte aan, waarbij de gesloten bestuurscultuur waarvan bij sommige waterschappen nog sprake is, zeker een rol speelt. Werk aan de winkel dus voor de nieuw gekozen bestuurders op 20 maart volgend jaar !

Toezicht op publieke organisaties is een belangrijk item in de media. Het Algemeen Bestuur van een waterschap is het hoogste orgaan en bepaalt het beleid (kaderstelling). Het dagelijks bestuur (dijkgraaf en heemraden) voert het uit. Het Algemeen Bestuur moet dus in de huidige situatie controleren of het beleid de beoogde maatschappelijke effecten heeft en of de uitvoering efficiënt d.w.z. tegen zo laag mogelijke kosten plaatsvindt. Een rekenkamercommissie kan als onafhankelijk orgaan zonder vooringenomenheid en zonder belangen een oordeel geven over het beleid en de uitvoering daarvan en zo het Algemeen Bestuur helpen bij de uitvoering van haar taak. ■

---

1 De Waterkring maakt onderdeel uit van de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRK). Op www.nvrk.nl vindt u een kort filmpje over nut en noodzaak van rekenkamers bij waterschappen.